

Hartelijk welkom bij de tentoonstelling over Carl Schneiders!

In de voorruimte heeft u de mogelijkheid meer te weten te komen over zijn biografie. Als u eerst de tentoonstellingszaal betreedt, kunt u de eerste 4 teksten overslaan en direct beginnen met de tekst "Kennis en Zien".

Carl Schneiders dateerde niet en gaf slechts enkele werken een exacte titel. Daarom zien we in de tentoonstelling af van objectlabels. In het catalogus kunt u informatie vinden over de datering, het materiaal en de techniek.

We danken de dochter van de kunstenaar Gabriele Schneiders, het Rijnlandse Archief voor Kunstenaarsnalatenschappen, de Museumsvrienden van Aken en andere particuliere uitleners en sponsors voor hun steun aan dit tentoonstellingsproject.

VOORRUIMTE / BIOGRAFIE

CARL SCHNEIDERS

1905-1923

Carl Schneiders werd in 1905 in Aken geboren als zoon van architect Albert Schneiders. Hij herkende de esthetische aantrekkingskracht van gereedschap zoals tangen en zagen al op jonge leeftijd en tekende hun vorm ontwikkeld uit hun functie. In 1922, op zeventienjarige leeftijd, besloot hij te gaan studeren aan het Bauhaus in Weimar, een nieuwe kunstschool die in 1919 was opgericht en de innovatieve benadering nastreefde om kunst en ambacht, praktijk en onderwijs op holistische wijze samen te brengen.

In het Bauhaus kreeg Schneiders les van Johannes Itten, Wassily Kandinsky, Paul Klee en Oskar Schlemmer. Hij ontmoette Lyonel Feininger en leerde van Theo van Doesburg over de radicale ideeën van de Nederlandse kunstbeweging De Stijl. Kandinsky leerde hem het belang van de lijn en geometrische vormen zoals de cirkel, driehoek en cilinder. Terwijl Kandinsky's kleurentheorie zich concentreerde op het emotionele effect van kleuren, volgde Schneiders de benadering van Paul Klee om de natuur terug te brengen tot eenvoudige vormen en te experimenteren met kleurgradaties van koud naar warm of met complementaire contrasten.

1923-1932

In 1924 begon Carl Schneiders te studeren aan de Staatsschool voor Schone Kunsten en Toegepaste Kunsten in Berlijn bij Carl Hofer, wiens meesterstudent hij werd. Tijdens deze jaren reisde Schneiders veel, bezocht Parijs en de Provence en raakte geïnspireerd door het zuidelijke licht en de kleuren van Corot en Cezanne.

In 1930 nam hij een meesteratelier over aan de Pruisische Kunstacademie in Berlijn. Daar werd hij omringd door de belangrijkste pioniers van het modernisme: Max Liebermann, Käthe Kollwitz, Max Pechstein en Ernst-Ludwig Kirchner. In de bruisende stad ervoer Schneiders de spanningen tussen gevestigde kunstenaars en de avant-garde: "We werden meegesleurd door de krachtige impuls die in die tijd op alle gebieden van de kunst voelbaar was. We

maakten het geschil tussen de Brücke-mensen en de Academie mee, volgden Nolde's ruzie met Liebermann [over het bestaansrecht van het expressionisme], bezochten tentoonstellingen en werkten als gekken."

1932-1945

In de beginjaren van het naziregime was Schneiders nog niet onderworpen aan grote beperkingen. Zijn landschappen waren geen provocatie in de ogen van de nieuwe machthebbers. In 1935 werd hij geëerd met de Grote Staatsprijs van de Pruisische Kunstacademie en werd hij plotseling een veelgevraagd kunstenaar. Een jaar later kreeg hij een beurs voor de Duitse Academie Villa Massimo in Rome.

In 1937 keerde het tij: nog in Rome vernam Schneiders dat zijn landschap als 'ontaard' uit het museum in Duisburg was verwijderd. De voorstelling, gekenmerkt door atmosferische overgangen, werd "te Frans" bevonden. De beoordeling volgde echter geen gestandaardiseerde richtlijnen en was gebonden aan lokale besluitvormers. In 1943 ontving hij bijvoorbeeld de Albrecht Dürer Prijs van de stad Neurenberg, ondanks het feit dat zijn werk eerder was afgewezen.

Samen met Carl Hofer, Otto Dix, Robert Pudlich, Edgar Ende en Max Pechstein werd Schneiders uitgenodigd om Duitsland te vertegenwoordigen op de Internationale Tentoonstelling in het Carnegie Instituut in Pittsburgh in de VS in 1938. Dochter Gabriele wordt in hetzelfde jaar geboren.

1948 - 1975

Onmiddellijk na de oorlog bood de Staatliche Kunstgewerbeschule Mainz Schneiders de positie van hoofd van de schilderklas aan. Vrijwel tegelijkertijd, in 1948, wordt hij uitgenodigd om te helpen bij het opzetten van de Kunstnijverheidsschool in Aken. Schneiders kiest voor zijn geboortestad en verhuist met zijn vrouw Alice en dochter Gabriele naar Aken. Zijn vrouw overlijdt in 1949.

In 1950 wordt Schneiders opnieuw uitgenodigd om Duitsland te vertegenwoordigen op een tentoonstelling in Pittsburgh. Zijn werk wordt aangekocht. Hij weigert een uitwisselingshoogleraarschap in de VS na overleg met de kunstenaar Anton Wendling, die rapporteert over de productiviteitsgerichte werkomstandigheden in de VS. De verantwoordelijkheid voor zijn dochter speelde ook een rol in zijn beslissing. Succesvolle jaren volgden met tentoonstellingen in München, Düsseldorf, Rome en Milaan.

Van 1959 tot 1970 gaf Schneiders les in het tekenen uit de vrije hand voor architecten en civiel ingenieurs aan de RWTH Aken Universiteit en in 1964 kreeg hij een eredoctoraat. Carl Schneiders stierf in 1975 aan een hartkwaal.

TENTOONSTELLING HALL

KENNIS EN ZIEN

De Nederlandse kust, een plek van verlangen en een tweede thuis voor veel Akenaren, trok ook Carl Schneiders op magische wijze aan. Tussen 1958 en 1968 reisde hij vaak naar de provincie Zeeland, waar veel van zijn haven- en strandschilderijen ontstonden. In plaats van schilderachtige vergezichten, schilderde hij boeien, vlaggenmasten of strandcabines als zelfstandige motieven.

De uitdaging voor de kunstenaar was om zijn kennis van de betekenis van de objecten opzij te zetten en in plaats daarvan de wereld te visualiseren als een abstract, geometrisch raamwerk van vormen, lijnen, kleuren en oppervlakken, en deze in een coherente dialoog te brengen. Wat in zijn werken een willekeurige uitsnede van een schilderij lijkt, is in werkelijkheid gebaseerd op intensieve compositiestudies.

Schneiders benaderde een nieuw motief eerst met potloodschetsen en houtskooltekeningen. Vervolgens gebruikte hij tempera op papier om de kleurkeuze en de compositie te testen voordat hij enkele motieven vergroot en overzette in olieverf op doek. Op basis van verschillende versies kan men Schneiders' geleidelijke abstrahering van het model waarnemen.

DE NEDERLANDSE KUST

Wie herkent niet de ophaalbrug bij Zierikzee, de golfbrekers langs de Nederlandse kust en de Waddenzee? Dit zijn plaatsen die Carl Schneiders vaak bezocht en die hem inspireerden tot zijn mooiste werken. Terwijl Max Liebermann impressionistische onderwerpen schilderde in dezelfde omgeving, werd Schneiders geïnspireerd om de objecten zelf te schilderen. Vooral de houtskooltekeningen illustreren het ontstaansproces van zijn werken. Ze vormen de eerste abstraheringsstap naar het model en testen verschillende perspectieven op de constructieve, tektonische structuur van zijn werk. Pas in de tempera schilderijen wordt kleur toegevoegd als een balans van koude en warme kleuren. Het olieverfschilderij verrijkt de compositie met een aantrekkelijk oppervlakteontwerp. Het matte kleuoppervlak van een doek dat door de kunstenaar zelf met krijt is geprepareerd en de gekleurde onderschildering geven de olieverfschilderijen hun bijzondere intensiteit, evenals de speciale sfeer die wordt gecreëerd door de lege en gedempte kleuren.

POËZIE VAN DE DINGEN

In het werk van Carl Schneiders nemen stillevens een belangrijke plaats in. Als docent aan de Werkkunstschule in Aken gaf hij les in de grondbeginselen van geometrische vormen naast naaktstudies en tekenen in de open lucht. In deze periode rangschikte de kunstenaar in zijn privéleven ook bloemenvazen en eenvoudige voorwerpen tot artistieke arrangementen, waarvan de ononderbroken, heldere kleuren doen denken aan de Franse schilder Henri Matisse. Schneiders bereikte vervreemding door de grootte en dominantie van de objecten: een tuinhark of meelzeef worden monumentale structuren. Schneiders plaatst hun vermeende onbeduidendheid op een spannende manier tegenover de kracht van vorm, compositie en kleur. Representationalisme zelf wordt een picturaal thema.

Schneiders werd in 1959 docent aan de RWTH Aken. In tegenstelling tot de kleine groepen aan de Werkkunstschule, leerde hij nu aankomende architecten de grondbeginselen van het tekenen uit de vrije hand, perspectief en de weergave van geometrische lichamen: "Schilderen komt voort uit het zien en vereist geen dure materialen of experimentele technieken. De wetten van harmonie en orde blijven altijd geldig. Voor mij betekent schilderen de wereld op orde brengen, zoals Matisse ooit zei: Kunst moet zijn als een leunstoel waarin ik uitrust."

MOTIVEN VAN THUIS

Schneiders vond ook veel inspirerende motieven in zijn geboortestad Aken. Naast de schilderachtige weidedalen van de Soers schilderde de zoon van de architect vooral het "gebouwde" stadsgezicht, met de spoorwegovergang in Burtscheid, de koepel van St. Johann of het karakteristieke silhouet van de Dom van Aken. De terrasvormige oevers van het Rur-stuwmeer en de hoogspanningscentrales in Eschweiler waren ook zijn aandacht waard. Werken zoals de "Dakwerkers" bereiken het hoogste niveau van abstractie. Het motief wordt gedomineerd door een duidelijk architectonisch ontwerp en maakt korte metten met elke illusie van ruimte: "Ik plan mijn schilderijen zoals een architect een huis bouwt." Tot op de dag van vandaag ligt de moderniteit en expressiviteit van de werken van Carl Schneiders in hun rust en evenwicht, hun duidelijke geometrische structuur en vlakheid, hun oppervlakteontwerp en eenvoudige verklaring.